

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 8. sierpnia 2011 r. A. O. wystąpił przeciwko J. K. (1) o zapłatę kwoty 53.386,22 zł wraz z odsetkami w wysokości ustawowej od kwot:

- 2.799,00 zł od dnia 23. października 2009 r. do dnia zapłaty,

- 2.525,32 zł od dnia 17. grudnia 2009 r. do dnia zapłaty,

- 48.061,90 zł od dnia 19. maja 2010 r. do dnia zapłaty

oraz kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż roszczenie wynika z zawartej z pozwanym umowy o roboty budowlane, obejmujące przygotowanie plaży i niecki basenowej. Po wykonaniu przez powoda części prac, strona powodowa wystawiła faktury VAT nr: (...) oraz (...), które w znacznej części zostały zapłacone przez pozwanego, natomiast po zakończeniu prac, powód wystawił fakturę VAT nr (...), stanowiącą końcowe rozliczenie robót. Podniósł, iż pomimo wezwania do dobrowolnego spełnienia świadczenia, pozwany nie zapłacił powodowi należnego wynagrodzenia (pozew, k. 81-83).

W dniu 11. października 2011 r., przez Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie VI Wydział Cywilny wydany został w sprawie nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym (nakaz zapłaty, sygn. akt VI Nc-e 931934/11, k. 8).

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany J. K. (1) wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko pozwany wskazał, iż dochodzona przez powoda kwota jest nienależna, gdyż pozwany dokonał potrącenia kwoty 24.120,00 zł, stanowiącej karę umowną zastrzeżoną w umowie na wypadek opóźnienia powoda w wykonaniu robót. Ponadto, w sprzeciwie strona pozwana złożyła oświadczenia o potrąceniu kwoty 29.266,22 zł - jako odszkodowania przewyższającego wysokość kar umownych - wskazując, iż w wyniku opóźnienia powoda w wykonaniu prac będących przedmiotem umowy, doszło do opóźnienia na całym froncie robót, w wyniku czego pozwany był obowiązany do zapłaty na rzecz inwestora kary umownej w wysokości 433.352,05 zł (sprzeciw od nakazu zapłaty, k. 114-118).

Zakreślony pełnomocnikowi powoda, pod rygorem pominięcia - 14-dniowy termin na ustosunkowanie się do zarzutu potrącenia zawartego w sprzeciwie upłynął bezskutecznie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Na podstawie oferty na wykonanie geometrii, hydroizolacji basenu i plaży w Ł. przy ul. (...), w dniu 18. lutego 2009 roku J. K. (1), prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe (...) J. K. z siedzibą w W. (jako zamawiający) zawarł z A. O., prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe (...) A. O. z siedzibą w M. (jako wykonawcą) umowę nr (...) na wykonanie robót wykończeniowych plaży i niecki basenowej obiektu przy ul. (...) w Ł.. Strony umowy ustaliły wysokość wynagrodzenia ryczałtowego na kwotę 120.000,00 zł wraz z podatkiem VAT (§1.2 umowy). Datę rozpoczęcia prac określono na dzień 2. marca 2009 roku, zaś termin zakończenia robót ustalono na dzień 29. maja 2009 roku (§1.3. umowy). Strony zastrzegły kary umowne, m. in. wykonawca zobowiązał się do zapłaty kary umownej w wysokości 0,1% wartości netto przedmiotu umowy za każdy kalendarzowy dzień opóźnienia w wykonaniu przedmiotu umowy lub poszczególnych etapów określonych harmonogramem rzeczowo-finansowym. Ponadto, strony umowy zastrzegły prawo dochodzenia odszkodowania uzupełniającego, przenoszącego wartość zastrzeżonych kar (§10 umowy). Strony ustaliły, iż podstawą wystawienia faktur VAT przez wykonawcę będą, podpisane przez przedstawicieli stron protokoły odbioru częściowego

zaawansowania robót, natomiast ostateczne rozliczenie między wykonawcą a zamawiającym miało zostać dokonane na podstawie faktury końcowej, nie później niż w terminie dziesięciu dni od daty bezusterkowego protokólnego odbioru końcowego przedmiotu umowy, płatnych w terminie 21 dni od jej doręczenia (§ 15 umowy) (oferta, k. 119-122, specyfikacja do oferty, k. 131, umowa nr (...), k. 85-93).

Wprowadzenie powoda na plac budowy nastąpiło w dniu 18. lutego 2009 roku (protokół wprowadzenia, k. 132).

W dniu 9. października 2009 roku strony zawarły aneks do umowy nr (...), na podstawie którego podwyższeniu uległo uzgodnione wcześniej wynagrodzenie (o kwotę netto 17.000,00 zł) oraz wydłużono termin zakończenia robót do dnia 7. listopada 2009 roku (aneks nr (...), k. 94).

W dniu 30. grudnia 2009 roku strony zawarły kolejny aneks do umowy nr (...), w którym rozszerzono zakres prac oraz podwyższono wynagrodzenie o kwotę netto 8.000,00 zł (aneks nr (...), k. 95).

W związku z opóźnieniem w wykonywaniu robót przez powoda, w dniu 1. grudnia 2009 roku J. K. (1) wezwał A. O. do ukończenia robót, jednocześnie informując go o udostępnieniu na jego ryzyko i koszt placu budowy innym firmom, które miały wykonać prace wykończeniowe, tak by całość inwestycji została ukończona w terminie uzgodnionym z inwestorem. W odpowiedzi na powyższe pismo, A. O. wyjaśnił, iż opóźnienie w wykonaniu prac nie było spowodowane z jego winy, wskazując na wady w szklanej mozaice i przesyłając jednocześnie rozliczenie. Pismem z dnia 8. stycznia 2010 roku J. K. (1) podniósł, iż wskazane w piśmie powoda wady zostały najprawdopodobniej spowodowane wadliwym wykonawstwem robót glazurniczych (pismo z dnia 1. grudnia 2009 r., k. 135, pismo z dnia 2. grudnia 2009 r., k. 136, rozliczenie, k. 137, pismo z dnia 19. grudnia 2009 r., k. 138, pismo z dnia 8. stycznia 2010 r., k. 139, zeznania A. O., k. 199-201, zeznania J. K. (1), k. 231-233).

W dniu 18. stycznia 2010 roku J. K. (1) zlecił dodatkowo A. O. obsadzenie 15 sztuk opraw elektrycznych na plaży basenu oraz zaspoinowanie przestrzeni między okładziną z kamienia a płytkami plaży do dnia 21. stycznia 2010 roku. Wysokość wynagrodzenia została ustalona na kwotę 5.500,00 zł netto (pismo z dnia 18. stycznia 2010 r., k. 140).

W pismach z dnia 17. lutego 2010 roku oraz 3. marca 2010 roku A. O. został wezwany do niezwłocznego usunięcia wrytych usterek (pisma, k. 141-142).

Na podstawie zestawienia wartości wykonanych robót oraz protokołów odbioru wykonanych robót przez pozwanego, A. O. wystawił na rachunek J. K. (1) następujące faktury VAT:

- nr (...)09 zł na kwotę 54.900,00 zł brutto tytułem wykonania częściowych prac w postaci okładziny mozaiką ścian niecki basenu, z terminem płatności do dnia 23. października 2009 roku,

- nr (...)09 zł na kwotę 49.532,00 zł brutto tytułem wykonania częściowych prac w postaci okładziny mozaiką basenu, wklejenie mat grzewczych, okładzina plaży, spoinowanie, z terminem płatności do dnia 17. grudnia 2009 roku,

- nr (...) na kwotę 49.898,00 zł brutto tytułem rozliczenia prac w hali basenowej w Ł., z terminem płatności do dnia 19. maja 2010 roku, odebrana przez J. K. (1) w dniu 21. maja 2010 roku. Faktury zostały zaakceptowane przez pozwanego (faktury VAT, k. 96, 99, 102, zestawienia wartości wykonanych robót, k. 97, 101, protokoły odbioru wykonanych robót, k. 98, 100).

Pozwany zapłacił wynagrodzenie objęte ww. fakturami w przeważającej części. Po uwzględnieniu dokonanych przez J. K. (1) przelewów na łączną kwotę 128.387,68 zł oraz kosztów budowy w wysokości 1.836,10 zł, do zapłaty pozostała kwota w wysokości 53.386,22 zł (rozliczenie ostateczne prac wykonanych w hali basenowej, k. 106, okoliczności bezsporne).

Powód nie wykonał zleconych mu przez pozwanego robót w uzgodnionym przez strony terminie. Opóźnienia te wynikły tak z winy samego powoda, jak i pozwanego i pozostałych jego podwykonwców. Odbiór inwestycji przez inwestora miał miejsce z w maju 2010 roku, natomiast pierwotnym terminem jej odbioru - uzgodnionym przez

pozwanego z inwestorem - (...) S.A. - był koniec 2009 roku. Opóźnienia w wykonaniu robót przez A. O. i innych podwykonawców J. K. (1) spowodowały opóźnienie odbioru inwestycji przez inwestora (...) S.A. (zeznania świadka A. K., k. 191-192, wyjaśnienia pozwanego J. K. (1), k. 231-233 i powoda A. O., k. 199-201).

W dniu 12. sierpnia 2010 roku A. O. wezwał J. K. (1) do zapłaty kwoty 51.426,38 zł za fakturę VAT nr (...) wraz z odsetkami za opóźnienie (pismo z dnia 12. sierpnia 2010 r. wraz z załącznikiem, k. 143-144).

W dniu 6. września 2010 roku J. K. (1) złożył A. O. oświadczenie o potrąceniu kwoty 24.120,00 zł stanowiącej wysokość kary umownej, naliczonej zgodnie z §10 pkt 1a umowy nr (...). Wyjaśnił, iż kwota kary umownej stanowi iloczyn zastrzeżonego współczynnika 0,1% wartości wynagrodzenia netto i ilości dni o jakie wykonawca opóźnił się z wykonaniem umowy, tj. 201 dni. Pozwany wystawił też notę obciążeniową, którą doręczył powodowi (pismo z dnia 6. września 2010 r., k. 145, pismo z dnia 24. lutego 2011 r., k. 146, wyjaśnienia powoda A. O., k. 199-201).

Pismem z dnia 8. lutego 2011 roku adwokat W. Ś., działając w imieniu A. O., wezwał J. K. (1) do zapłaty kwoty 54.324,78 zł tytułem nieuregulowanej należności za wykonane prace budowlane i wykończeniowe wraz ze skapitalizowanymi odsetkami za opóźnienie w płatnościach faktur VAT (wezwanie do zapłaty wraz z dowodem nadania, k. 103-105).

W toku procesu - w piśmie stanowiącym sprzeciw pozwanego od nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym, uzupełnionym następnie w trybie art. 50537 k.p.c. - pełnomocnik pozwanego sformułował oświadczenie o potrąceniu kwoty 29.266,22 zł, tytułem odszkodowania przewyższającego wysokość kar zastrzeżonych w umowie łączącej strony (sprzeciw, k. 114 i n.). Oświadczenie to zostało potwierdzone przez pozwanego na rozprawie w dniu 8. kwietnia 2014 r. (protokół, k. 232).

Powyższych ustaleń faktycznych Sąd dokonał na podstawie złożonych przez strony, wymienionych wyżej - przy odpowiednich fragmentach ustaleń - dokumentów. Złożone do akt sprawy kserokopie powołanych przez powoda w pozwie oraz pozwanego w sprzeciwie od nakazu zapłaty dokumentów zostały przez ich profesjonalnych pełnomocników uwierzytelnione w trybie art. 129 k.p.c. Ich treści strony nie kwestionowały, zaś Sąd uznał je w konsekwencji za wiarygodne, nie znajdując jakichkolwiek podstaw do podważania ich wiarygodności z urzędu.

Podstawę ustaleń w zakresie przebiegu realizacji umowy łączącej strony, w tym zwłaszcza co do przyczyn opóźnienia w jej wykonaniu przez powoda oraz przyczyn opóźnienia w oddaniu całości inwestycji przez pozwanego inwestorowi stanowiły także - w zakresie wyżej wskazanym - zeznania świadka A. K. - kierownika budowy. Zeznania te są spójne i pozbawione wewnętrznych sprzeczności. Ich treść znajduje potwierdzenie w zawartości złożonych do akt sprawy dokumentów prywatnych. Świadek nie miał wiedzy na temat dokonanego przez pozwanego potrącenia ani rozliczeń stron i kar umownych.

Podstawą ustaleń faktycznych Sąd uczynił także wyjaśnienia stron: powoda - A. O. oraz pozwanego - J. K. (1) w zakresie, w jakim były one niesprzeczne. Zeznania te znajdują potwierdzenie w pozostałym zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, a przede wszystkim w pismach składających się na przedprocesową korespondencję stron. Strony podczas swych zeznań potwierdziły, że prace, które stanowiły przedmiot umowy, nie zostały wykonane przez powoda w terminie, chociaż różniły się w ocenie przyczyn takiego stanu rzeczy. W. stron w tej kwestii były subiektywne, co wynika z faktu, iż są one przeciwnikami procesowymi i są w równym stopniu zainteresowane pozytywnym rozstrzygnięciem sprawy na swoją korzyść. Okoliczności te nie miały jednak znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, a to z przyczyn szczegółowo wskazanych poniżej.

Sąd postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 8. kwietnia 2014 roku oddalił wniosek dowodowy pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność, iż opóźnienie w wykonaniu umowy przez pozwanego miało bezpośredni i proporcjonalny wpływ na opóźnienie w zakończeniu robót na całym froncie budowy, na podstawie art. 47914 § 4 k.p.c. w zw. z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 2011 roku o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2011, nr 233, poz. 1381). Strona pozwana wniosła o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, celem wykazania wiarygodności przedstawionej do potrącenia w toku procesu, a obejmującej odszkodowanie za opóźnienie powoda w wykonaniu robót, które wywołało opóźnienie

odbioru inwestycji przez inwestora, a co za tym idzie konieczność zapłaty przez pozwanego kary umownej na rzecz inwestora. Tymczasem, zgodnie z art. 47914 § 4 k.p.c., który znajduje zastosowanie w niniejszej sprawie, do potrącenia w toku postępowania mogą być przedstawione tylko wierzytelności udowodnione dokumentami. Wobec tego niedopuszczalne było przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na powołane przez pozwanego okoliczności.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne w części i jako takie zasługuje na uwzględnienie w części.

Powód dochodził swych roszczeń w oparciu o dyspozycję art. 647 k.c. Zgodnie z jego treścią, przez umowę o roboty budowlane wykonawca zobowiązuje się do oddania przewidzianego w umowie obiektu, wykonanego zgodnie z projektem i z zasadami wiedzy technicznej, a inwestor zobowiązuje się do dokonania wymaganych przez właściwe przepisy czynności związanych z przygotowaniem robót, w szczególności do przekazania terenu budowy i dostarczenia projektu, oraz do odebrania obiektu i zapłaty umówionego wynagrodzenia. Należy podkreślić, że zakres pojęcia "roboty budowlane" użytego w przepisie art. 647[1] k.c. należy roznieć szeroko. W ocenie Sądu, oznacza to, że nie muszą one prowadzić do oddania obiektu przez jednego konkretnego wykonawcę, jeśli nie jest on generalnym wykonawcą, ale ma w sumie prowadzić do oddania obiektu inwestorowi. Może o tym świadczyć sformułowanie przepisu § 2 i 5 cytowanego przepisu. Pierwszy z nich zaczyna się od słów: "Do zawarcia przez wykonawcę umowy o roboty budowlane z podwykonawcą...". W ten sposób ustawodawca kwalifikuje umowy zawierane z podwykonawcami przez wykonawcę robot budowlanych jako umowy o roboty budowlane. Trudno przyjąć, że ustawodawca dopuszcza tu rozdział na umowy o roboty budowlane i o dzieło. Nie ma ku temu żadnych podstaw. Co do § 5, stanowi on, że zawierający umowę z podwykonawcą, inwestor i wykonawca ponoszą solidarną odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonywane przez podwykonawcę. Kwestię przesądził Sąd Najwyższy w wyroku Izby Cywilnej z dnia 17 października 2008 r. (sygn. akt I CSK 106/2008, publ. LexPolonica nr 1968819), wskazując, że wynikającą z art. 647[1] § 5 k.c. ochroną są objęci zarówno podwykonawcy spełniający swoje usługi na podstawie umowy o roboty budowlane, jak i podwykonawcy spełniający swoje usługi na podstawie umowy o dzieło. Z odwołania się w omawianym przepisie do robót budowlanych wykonanych przez podwykonawcę należy wywieść jedynie wymaganie, aby rezultat świadczenia podwykonawcy spełnionego na podstawie umowy z wykonawcą składał się na obiekt stanowiący przedmiot świadczenia wykonawcy w ramach zawartej z inwestorem umowy o roboty budowlane. Trzeba zatem przyjąć, że do umów dotyczących wykonania robót budowlanych, niezależnie od tego, czy będą dotyczyły całego obiektu budowlanego, czy tylko niektórych jego części stosuje się przepisy tytułu XVI księgi trzeciej kodeksu cywilnego.

Pozwany nie kwestionował zawartej z powodem umowy o roboty budowlane oraz jej treści. Powołał się natomiast na niewykonanie umowy przez powoda w terminie oraz podniósł zarzut potrącenia wierzytelności w postaci kary umownej naliczonej z tego tytułu na podstawie zapisów umowy łączącej strony. Strona pozwana zgłosiła także oświadczenie o potrąceniu i w konsekwencji podniosła zarzut potrącenia kwoty stanowiącej część odszkodowania za opóźnienie w odbiorze całej inwestycji, które skutkowało zapłatą kary umownej przez pozwanego na rzecz inwestora. W konsekwencji, rozstrzygnięcie sprawy wymagało rozważenia dwóch kwestii: po pierwsze, oceny czy powód wykazał istnienie dochodzonego w pozwie roszczenia i po wtóre – wyłącznie w przypadku pozytywnego przesądzenia tej okoliczności – rozważenia skuteczności złożonego przez stronę pozwaną oświadczenia o potrąceniu i podniesienia stosownego zarzutu w procesie.

Gdy chodzi o pierwsze zagadnienie, to – w ocenie Sądu – niewątpliwie jest, że powód wykazał swoje roszczenie, tak co do zasady, jak i wysokości. Strona powodowa powołując się na umowę z dnia 18. lutego 2009 roku nr 1/KK-(...) o wykonanie robót wykończeniowych plaży i niecki basenowej obiektu przy ul. (...) w Ł. wraz z aneksami do tej umowy oraz zaakceptowane przez pozwanego faktury VAT wystawione na podstawie podpisanych przez strony protokołów odbioru robót wykazała, iż przysługuje jej wynagrodzenie w kwocie dochodzonej pozwem. Pozwany nie zakwestionował żadnej z powyższych okoliczności, w szczególności: nie zaprzeczył wykonaniu przez powoda umowy, podnosił jedynie okoliczność opóźnienia w wykonaniu prac, nie zakwestionował także wysokości wyliczonego przez powoda wynagrodzenia, ani też doręczenia mu przez stronę powodową faktur VAT. Pozwany złożył zaś w procesie

oświadczenia o potrąceniu i podniósł stosowny zarzut, czym także dał wyraz swojego przekonania o przysługiwaniu powodowi dochodzonej w pozwie wierzytelności. W materialnym oświadczeniu o potrąceniu właściwym mieści się bowiem uznanie własnego roszczenia wobec osoby do którego jest ono skierowane w rozumieniu art. 123 § 1 pkt 2 k.c.

Potrącenie jako instytucja prawa cywilnego (art. 498 – 505 k.c.) funkcjonuje w zasadzie na obszarze regulowanym przez prawo prywatne, obejmując stosunki prawne, w których obie strony występują w podwójnej roli wierzyciela i dłużnika. Zgodnie z art. 498 § 1 k.c., obydwie wierzytelności powinny spełniać wymagania jednorodności (pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku), wymagalności i zaskarżalności. Wykonanie prawa potrącenia polega na złożeniu drugiej stronie oświadczenia o charakterze prawokształtującym (art. 499 zdanie pierwsze k.c.), którego skutkiem, niezależnym od woli uprawnionego do wierzytelności objętej potrąceniem, jest umorzenie się obydwu wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej (art. 498 § 2 k.c.) ze skutkiem czasowym określonym w art. 499 zdanie drugie k.c., tj. od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe. Oświadczenie o potrąceniu może być złożone w dowolnej formie. Co oczywiste, podstawowym warunkiem jego skuteczności jest, by z treści oświadczenia w sposób nie budzący wątpliwości wynikało, jaka wierzytelność przedstawiona została do potrącenia. Niezbędne jest zatem sprecyzowanie wzajemnej wierzytelności potrącającego pod względem rodzajowym, terminowym i wartościowym, w tym dokładne określenie kwoty pieniężnej, w jakiej ta wierzytelność się wyraża (zob. wyrok SN z dnia 20 grudnia 2006 r., IV CSK 299/2006, niepubl., wyrok SN z dnia 30 maja 1968 r., II PR 202/68, niepubl., wyrok SN z dnia 4 lutego 2000 r., II CKN 730/98, niepubl., wyrok SA w Warszawie z dnia 26 marca 2009 r., VI ACa 1278/2008, niepubl.). Zauważyć też należy, że podniesienie w procesie przez pozwanego zarzutu potrącenia przenosi ciężar dowodzenia na stronę pozwaną, która winna w tej sytuacji udowodnić istnienie wzajemnej wierzytelności, jej wymagalność oraz wysokość, zgodnie z ogólną regułą wynikającą z art. 6 k.c.

W ocenie Sądu zarzut potrącenia, podniesiony przez pozwanego w zakresie kwoty 24.120,00 zł zasługuje na uwzględnienie. Zgodnie z art. 499 k.c. potrącenia dokonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Oświadczenie o potrąceniu wzajemnych wierzytelności pozwany skierował do powoda przed wytoczeniem powództwa, w piśmie z dnia 6. września 2010 roku, a strona powodowa oświadczenie to odebrała, co wynika z wyjaśnień powoda, który potwierdził, że po przesłaniu pozwanemu rozliczenia pozwany wystąpił do niego z informacją o potrąceniu na piśmie i doręczył mu notę obciążeniową. Pozwany swoje wzajemne roszczenie wobec powoda wywodził z zastrzeżonej w § 10.1a umowy nr (...) – kary umownej za opóźnienie powoda w wykonaniu jej przedmiotu. Strona pozwana wyliczyła wysokość kary umownej zgodnie z treścią zawartej umowy, tj. 0,1% wartości netto za każdy kalendarzowy dzień opóźnienia w wykonaniu przedmiotu umowy lub poszczególnych etapów określonych harmonogramem rzeczowo-finansowym, przyjmując, że opóźnienie wyniosło 201 dni. Wskazać w tym miejscu należy, że strona powodowa w odpowiedniej fazie procesu postępowania nie zakwestionowała powyższego wyliczenia, a sam fakt opóźnienia oddania prac nie był sporny pomiędzy stronami. Sąd w zarządzeniu z dnia 21. lutego 2013 roku zobowiązał pełnomocnika strony powodowej do ustosunkowania się do podniesionego przez pozwanego zarzutu potrącenia, w terminie 14 dni, pod rygorem pominięcia. Strona powodowa uchybiła powyższemu terminowi nie wskazując jakichkolwiek przyczyn usprawiedliwiających opóźnienie. Strona powodowa dopiero na rozprawie w dniu 21. maja 2014 roku ustosunkowała się do zarzutu potrącenia podniesionego przez pozwanego, kwestionując długość okresu opóźnienia przyjętego za podstawę do wyliczenia wysokości kary. Twierdzenia te zostały przez Sąd pominięte - jako spóźnione - z uwagi na treść art. 47912 § 1 k.p.c. Mając na uwadze, iż zostały spełnione wszystkie przesłanki potrącenia wierzytelności określone w art. 498 § 1 k.c. oraz zgodnie z art. 499 k.c. powód złożył pozwanemu oświadczenie o dokonaniu potrącenia, Sąd uznał, że pozwanemu przysługiwała wzajemna wierzytelność podlegająca potrąceniu z tytułu kary umownej w wysokości 24.120,00 zł i o taką też kwotę wierzytelność powoda uległa umorzeniu. Jednocześnie, Sąd przyjął, że skutek ten nastąpił z dniem 6. września 2010 r. (data pisma zawierającego oświadczenie o potrąceniu), gdyż pozwany nie wykazał, kiedy obciążył powoda karą umowną i wezwał go do zapłaty, zaś powód przyznał, że otrzymał od pozwanego notę obciążeniową obejmującą karę umowną.

Podniesiony przez pozwanego w sprzeciwie od nakazu zapłaty zarzut potrącenia wierzytelności w kwocie 29.266,22 zł (połączony z oświadczeniem o potrąceniu) nie zasługuje na uwzględnienie. Wskazać należy, że dla skuteczności zarzutu potrącenia wymagane jest złożenie oświadczenia woli drugiej stronie. W ocenie Sądu dokonać należy

rozróżnienia potrącenia jako czynności materialnoprawnej od zarzutu potrącenia będącego czynnością procesową. Zgłoszenie zarzutu potrącenia bez wykazania jego skuteczności jako czynności materialnoprawnej nie jest wystarczające do przyjęcia, że na skutek potrącenia doszło do umorzenia wzajemnych wierzytelności. W piśmie procesowym stanowiącym sprzeciw pozwanego od nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym, uzupełnionym następnie w trybie art. 50537 k.p.c., pełnomocnik pozwanego sformułował oświadczenie o potrąceniu kwoty 29.266,22 zł, tytułem odszkodowania przewyższającego wysokość kar zastrzeżonych w umowie łączącej strony. Oświadczenie to zostało potwierdzone przez pozwanego na rozprawie w dniu 8. kwietnia 2014 r., chociaż osoba je składająca legitymowała się pełnomocnictwem materialnoprawnym (k. 16). Co istotne, odpis sprzeciwu doręczono pełnomocnikowi procesowemu powoda. W ocenie Sądu, powyższe nie czyni zadość wymogom z art. 61 § 1 k.c., zgodnie z którym oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią. Samo doręczenie odpisu sprzeciwu pełnomocnikowi powoda należy uznać za dokonane skutecznie jako czynność procesowa, jednakże zawarte w nim oświadczenie o dokonaniu potrącenia nie wywarło skutku materialnoprawnego. Oświadczenie to bowiem zostało złożone wobec pełnomocnika powoda, nie zaś samego adresata – powoda A. O.. Pełnomocnik powoda nie posiadał umocowania do odbierania w imieniu powoda oświadczeń o charakterze materialnoprawnym. Zakres pełnomocnictwa złożonego do sprawy (k. 84) nie obejmował do tego umocowania. Wskazać należy, że jeżeli pozwany dopiero w toku sprawy składa oświadczenie o potrąceniu i w związku z tym podnosi zarzut potrącenia, to jest to szczególny rodzaj czynności o podwójnym charakterze, będącej zarazem oświadczeniem woli, jak i czynnością procesową. W ramach procesu kontroli skutków złożenia oświadczenia o potrąceniu jako czynności prawnej Sąd ocenia, czy oświadczenie to dotarło do adresata. W niniejszej sprawie Sąd podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 10. sierpnia 2010 roku oraz z dnia 7. marca 2013 roku (I PK 56/10, OSNP 2011, poz. 295; II CSK 476/12), iż treść art. 91 k.p.c. nie daje podstaw do przypisania pełnomocnikowi procesowemu prawa przyjmowania w imieniu mocodawcy materialnoprawnych oświadczeń kształtujących sytuację prawną stron stosunku materialnoprawnego. Potrącenie zaś tylko wtedy wywiera skutek w postaci wzajemnego umorzenia wierzytelności, gdy pismo je zawierające spełniało wymogi określone w art. 498 § 2 k.c. oraz pochodziło od strony uprawnionej do jego złożenia i zarazem było skierowane oraz doręczone stronie uprawnionej do jego przyjęcia. W niniejszej sprawie pełnomocnik powoda dysponował jedynie pełnomocnictwem procesowym, dlatego też nie można uznać za skuteczne złożenie przez pozwanego oświadczenia o potrąceniu wierzytelności w kwocie 29.266,22 zł tytułem odszkodowania za opóźnienie związane z wykonaniem prac przez powoda.

Ubocznie tylko wskazać należy, że zgłaszając zarzut potrącenia strona jest zobowiązana wykazać zasadność tego zarzutu, składając stosowne wnioski dowodowe i przedstawiając dowody (por. wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 2. grudnia 2005 r., sygn. akt II CK 268/2005). Tym samym pozwany – chcąc doprowadzić do oddalenia powództwa w tym zakresie winien był wykazać: fakt nienależytego wykonania przez powoda obowiązków nałożonych na niego w umowie, wysokość poniesionej przez pozwanego szkody oraz normalny związek przyczynowy łączący te dwie okoliczności. Dopiero wykazanie przez pozwanego wszystkich wymienionych wyżej przesłanek odpowiedzialności kontraktowej nałożyłoby na powoda obowiązek udowodnienia, że nienależyte wykonanie zobowiązania było wynikiem okoliczności, za które powód nie ponosi odpowiedzialności. Pozwany zaś nie wykazał powyższych przesłanek. Z zeznań świadka A. K., jak również wyjaśnień powoda i pozwanego, wynika wprawdzie, że opóźnienie powoda w wykonaniu umowy miało wpływ na opóźnienie pozwanego w oddaniu inwestycji inwestorowi, to jednak wynika z nich też, że miały na to wpływ także działania i zaniechania innych podwykonawców. Co więcej, ani z zeznań ww. świadka, ani z wyjaśnień stron nie wynika, w jakim stopniu zachowanie powoda przyczyniło się do opóźnienia przebiegu prac wykonywanych przez pozwanego. W ocenie Sądu, zeznania świadka K. dotyczące tego, że usterki w proporcji 50% na 50% obciążają powoda i pozwanego, a następnie, że roboty powoda miały decydujący wpływ na oddanie inwestycji, nie są wystarczające dla ustalenia, tak związku przyczynowego pomiędzy opóźnieniem powoda a opóźnieniem w realizacji całej inwestycji, jak i wysokości ewentualnego odszkodowania należnego pozwanemu z tego tytułu. Powyższe przyznał pośrednio pozwany zgłaszając w tym zakresie wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego. Wniosek ten podlegał jednak oddaleniu na podstawie przepisu art. 47914 § 4 k.p.c.

Mając na względzie powyższe, Sąd uznał, iż powód wykonał umowę, wobec czego zaktualizował się po stronie pozwanego obowiązek zapłaty wynagrodzenia określonego w zawartej umowie. Wobec powyższego, uwzględniając podniesiony przez pozwanego zarzut potrącenia kary umownej w kwocie 24.120,00 zł, Sąd na podstawie art. 647 k.c. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę w wysokości 29.266,22 zł, w pozostałym zaś zakresie powództwo oddalił.

O obowiązku zapłaty odsetek ustawowych od zasądzonej kwoty należności głównej Sąd orzekł zgodnie z żądaniem pozwu, na podstawie art. 481 k.c. Data początkowa, od której powód domagał się odsetek, a zarazem początek opóźnienia pozwanego w spełnieniu świadczenia, nie była kwestionowana przez stronę pozwaną (fakt bezsporny, art. 230 k.p.c.). Sąd zasądził odsetki od poszczególnych kwot od dni następujących po terminach płatności wskazanych w fakturach VAT do dnia zapłaty. Wskazać należy, że oświadczenie pozwanego o potrąceniu kwoty 24.120,00 zł wywarło skutek prawny w dniu 6. września 2010 roku, wobec czego Sąd zasądził odsetki od kwot składających się na potrąconą wierzytelność do dnia 6. września 2010 roku (dzień zapłaty).

Rozstrzygając o kosztach procesu Sąd oparł się na dyspozycji przepisu art. 100 k.p.c. i dokonał stosunkowego ich rozdzielenia. Powód wygrał sprawę w zakresie, w jakim powództwo zostało uwzględnione, zaś pozwany w części, w jakiej Sąd oddalił powództwo. W konsekwencji, Powód wygrał proces w 55%, zaś pozwany w 45%.

Wydatki poniesione przez powoda w niniejszej sprawie sprowadzają się do: wynagrodzenia pełnomocnika należnego stosownie do § 6 ust. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1348 ze zm.) w kwocie 3.600,00 zł oraz opłaty stosunkowej od pozwu w wysokości 668,00 zł (łącznie 4.268,00 zł).

Wydatki poniesione przez pozwanego w niniejszej sprawie sprowadzają się do kosztów wynagrodzenia pełnomocnika należnego stosownie do § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.) w kwocie 3.600,00 zł oraz opłatę skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 51,00 zł (łącznie 3.651,00 zł).

Do rozliczenia zatem pozostały koszty procesu w łącznej kwocie 7.919,00 zł. Ponieważ powód winien ponieść 55% kosztów procesu, Sąd zasądził od niego na rzecz powoda kwotę 704,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Mając na uwadze wszystkie wymienione wyżej okoliczności, na podstawie powołanych w uzasadnieniu przepisów Sąd orzekł jak w wyroku.

SSR Aleksandra Zielińska-Oško

(...)